

عقل ابزار خودسازی و تکامل انسان / عقل هم نیازمند تکامل است

عقل راهنما و هادی انسان ها و کلید موفقیت به دست اوست و چون به نور خدا منور باشد آگاه و حافظ و مومن و متذکر می شود و خدا را بهتر شناخته و خالص تر عبادت می کند.

عقل راهنما و هادی انسان ها و کلید موفقیت به دست اوست و چون به نور خدا منور باشد آگاه و حافظ و مومن و متذکر می شود و خدا را بهتر شناخته و خالص تر عبادت می کند. به گزارش خبرگزاری مهر، حقیقت عقل را هیچ کس نمی داند. حقیقت این جوهر و این گوهر گرانبها را که از دیدگاه قرآن و اسلام بسیار ارزشمند است نمی دانیم و از قرآن هم فهمیده می شود که نمی توان حقیقت آن را درک کرد، آن اندازه که مفهوم عقل را می توان فهمید این است که میوه عقل، فکر است و به شخص متفکر عاقل می گویند. لذا امام صادق(ع) می فرماید: تفاوت بین عاقل و احمق این است که عاقل سنجیده سخن می گوید و سنجیده کار می کند، ابتدا می اندیشد و بعد عمل می نماید، اما احمق نسنجیده سخن گفته و عمل می نماید، ابتدا عملی را انجام داده و بعد پشیمان می شود.

قرآن می فرماید: به درستی که در آن نشانه هایی برای مردمان متفکر هست. در قرآن این کلام تکرار هم می شود قرآن شریف آیات خویش را برای عاقلان و متفکران می داند و می فرماید: به درستی که در قرآن آیاتی است برای قومی که تعقل می کنند. این جاست که می بینیم قرآن کریم آثار عقل را بیان می کند و یکی از آنها درک نشانه های خالق است.

عقل به همان اندازه که باعث پیشرفت دارنده اش می شود و می تواند به وسیله این بهترین نعمت خدادادی که در این باره حکما می فرمایند به هر که عقل دادی چه نادادی و به هر که عقل ندادی چه دادی، به عالی ترین درجه خودسازی و تزکیه نفس برسد و به همان اندازه هم می تواند از این نعمت علیه خود و جامعه اش استفاده نماید و آن عقل بدون ایمان است.

قرآن می فرماید: اهل دوزخ با حسرت گویند که اگر در دنیا سخن انبیا را شنیده بودیم و به دستور عقل رفتار می کردیم امروز از دوزخیان نبودیم. از نظر قرآن عقل آن است که انسان بتواند به واسطه آن سعادت دنیا و آخرت را بدست آورد. از نظر قرآن عقل آن است که انسان خوبی ها را از بدی ها تمییز داده و گرد بدی ها نگردد و بکوشد نیکی ها را بدست آورد.

اسلام اساس خداشناسی و سعادت و نجات را بر عقل و خرد می نهد و روی سخنش با اولوا الالباب (خردمندان) و اولوا الابصار (بصیران) است، اما عده ای که خداوند نعمت های بی پایانش را از آنها دریغ نداشته و صاحب عقل و خردند و اصل بدبختی آنها این است که برخلاف فطرت خود عمل کرده و روی عناد و دشمنی تیشه به ریشه سعادت دنیوی و اخروی خود می زنند، با این که عقل دارند و دلایل روشن از پیامبر شنیده اند.

عقل راهنما و هادی انسان ها و کلید موفقیت به دست اوست و چون به نور خدا منور باشد آگاه و حافظ و مومن و متذکر می شود و خدا را بهتر شناخته و خالص تر عبادت می کند. هر انسانی که از روی عقل و خرد و معرفت خدا را شناخت و پرستید و اطاعت اوامر و نواهی او را نمود بهشت را برای خود تدارک دیده و می توان به رستگاری او امیدوار بود، زیرا اطاعت خداوند از روی عقل و معرفت اجر به سزایی دارد. انسان جاهل در شناخت خداوند تردید می کند زیرا قدرت تعقل او کم است.

حدیثی است که می فرماید کسی که خود را شناخت حتما پروردگارش را خواهد شناخت. کسی که از روی عقل خدا را عبادت کرد در این عبادت موفق تر است تا کسی که کورکورانه خدا را عبادت می نماید و کسی که معاد را از روی فکر و اعتقاد قبول داشت بهتر می تواند برای رسیدن به آن خود را آماده نماید و آن کس که می خواهد روز معاد سربلند و سرافراز باشد باید بر هواهای نفسانی غالب آمده و خود را برای لقاء الله آماده نماید و آن هم جز با تزکیه نفس و خودسازی و عبادت و اطاعت اوامر و ترک نواهی امکان پذیر نیست. حدیثی از رسول الله (ص) است که می فرماید: تمام خیر و خوبی ها فقط با عقل فهمیده می شود و کسی که عقل ندارد دین ندارد. در نتیجه می توان گفت بشر نمی تواند توسط عقل خود را به سعادت دنیا و آخرت برساند، زیرا عقل ناقص است و به تنهایی نمی تواند سعادت بشر را تامین کند.

عقل را می شود در عبارات زیر خلاصه کرد:

- به طور کلی عقل افراد در درک حقایق و مصالح اجتماعی متفاوت است و همچنین در امتیاز بین خیر و شر. بعضی موضوعی را خیر و بعضی شر و مایه بدبختی می شمارند. در عصر حاضر افکار مختلفی در دنیای متمدن وجود دارد و عقلای بشر در حیرت و نگرانی به سر می برند. در یک کشور فکر کمونیستی حاکم است و در مملکت دیگر سرمایه داری و هر کدام هم قیافه حق به جانب به خود گرفته اند و فکر خود را منشا سعادت می دانند.

- عقل در خیلی مواقع محکوم غرایز و شهوات می شود. عادات و آداب ملی و نژادی در انسانها تاثیر دارد و همچنین سایر تمایلاتی که در وجود آدمی است لذا قانون گذاری بشری، قانونی وضع می کند و پس از مدتی معلوم می شود چه ضررهایی به مردم وارد کردند. البته عقل برای هر انسانی بسیار لازم است ولی احتیاج به قانون الهی و انبیا دارد تا با پرورش آن به دست انبیا، انسان به طرف کمال حرکت کند. علی(ع) می فرماید؛ عاقل هرگاه بداند عمل کند و به هنگام عمل خالصانه عمل می کند.